

BACZYĆ (2302) *vb impf*

bącz- (1678), bacz- (302), b(a)cz- (322); **a.** w formach *inf* (w tym *inf* będący składnikiem fut złożonego): bącz- (181), bacz- (157), b(a)cz- (77); bącz- *RejPs* (3), *RejRozpr*, *HistAl* (2), *BielKom*, *LubPs* (3), *RejZwierz* (3), *OrzRozm*, *SarnUzn* (2), *RejAp* (2), *GórnDworz*, *RejPosRozpr*, *RejPosWstaw*, *BiałKaz* (2), *BudNT* (2), *KochTr*, *NiemObr* (6), *PudłFr*, *BielRozm*, *Phil* (2), *KochAp*, *OrzJan*, *WysKaz* (2), *JanNkar* (2), *SkarKaz*, *SkarKazSej*, *KlonWor*, *SzarzRyt* (2); bacz- *OpecŻyw* (4), *MurzHist* (5), *GliczKsiąż* (4), *GroicPorz* (19), *Leop*, *OrzList*, *BibRadz* (3), *SienLek* (20), *BielSat*, *KuczKat* (2), *WujJud* (3), *Strum*, *WierKróc*, *KochFr* (2), *KochPieś* (2), *GrabowSet*, *SarnStat* (2); bącz- : bacz- *BierEz* (4 : 1), *KrowObr* (1 : 2), *RejWiz* (1 : 6), *BielKron* (1 : 6), *Mącz* (21 : 8), *LeopPrzep* (1 : 3), *RejPos* (26 : 9), *BiałKat* (1 : 3), *GrzegŚm* (5 : 3), *RejZwierz* (6 : 1), *BielSpr* (1 : 7), *BudBib* (1 : 1), *MycPrz* (2 : 2), *CzechRozm* (9 : 11), *ModrzBaz* (1 : 3), *SkarJedn* (6 : 1), *SkarŻyw* (4 : 3), *CzechEp* (31 : 9), *ReszPrz* (5 : 1), *WerKaz* (1 : 2), *ArtKanc* (1 : 1), *GostGosp* (2 : 1), *WuNT* (3 : 1); **b.** w formach niezłożonych *imp*: bacz (121), bącz (29), b(a)cz (24); bacz *OpecŻyw* (27), *MurzHist* (5), *MurzNT* (2), *GroicPorz*, *RejWiz* (6), *Leop* (4), *OrzList*, *BibRadz* (4), *HistRzym*, *RejPos* (7), *GrzegŚm* (3), *WujJud*, *MycPrz*, *BudNT* (3), *CzechRozm* (3), *NiemObr*, *WerKaz*, *ArtKanc* (2), *GrabowSet*, *WujNT* (2); bącz *BudBib* (2), *RybGęśli*; bacz : bącz *BierEz* (1 : 2), *HistAl* (8 : 2), *Mącz* (25 : 11), *RejPos* (2 : 1), *SkarJedn* (1 : 2), *SkarŻyw* (2 : 5), *CzechEp* (5 : 2), *PowodPr* (1 : 1); **c.** we wszystkich pozostałych formach: bącz- (1168), bacz- (24), b(a)cz- (221); bacz- *KochJez*; bącz : bacz- *BierEz* (32 : 2), *OpecŻyw* (24 : 4), *RejPs* (14 : 2), *HistAl* (17 : 1), *MurzNT* (2 : 1), *LubPs* (53 : 1), *GroicPorz* (7 : 1), *KrowObr* (53 : 1), *BielKron* (238 : 1), *SienLek* (17 : 1), *BielSpr* (18 : 1), *CzechRozm* (52 : 1), *SkarJedn* (13 : 1), *SkarŻyw* (52 : 1), *KochFr* (6 : 1), *GórnRozm* (17 : 1), *SarnStat* (55 : 2).

inf baczyć (406). ◇ *praes* 1 sg bączę (271) [w tym 16 r. błędnie bączę]. ◇ 2 sg bączysz (200). ◇ 3 sg bączy (170). ◇ 1 pl bączymy (69), bączemy (14), bączemy (1), bączym (10), bączém (6); bączymy *RejPs*, *RejRozpr* (2), *KromRozm I*, *BielKom*, *OrzQuin*, *GrzegŚm*, *KuczKat* (3), *RejZwierz* (12), *RejPosWstaw* (2), *StryjKron*, *CzechEp* (2), *ArtKanc* (2), *WujNT* (3), *VotSzł* (2), *GosłCast*, *SzarzRyt* (2); bączemy *ForCnR*, *RejJóz* (2), *Paprup*, *RybGęśli* (2); bączym *KochTr*; bączém *SkarJedn*, *KlonWor*; bączymy : bączemy *PatKaz I* (5 : 1), *RejKup* (1 : 1), *Diar* (3 : 2), *RejPos* (9 : 1); bączymy : bączym *GładGad* (3 : 1), *RejWiz* (2 : 1), *BielKron* (5 : 1), *WujJud* (1 : 1); bączemy : bączemy *ActReg* (1 : 1); bączym : bączém *SkarKaz* (2 : 1); bączym : bączém *Oczko* (3 : 1); bączymy : bączemy : bączém *LubPs* (2 : 1 : 1), *KrowObr* (1 : 1 : 1); -emy (1) *ForCnR*, -(e)my (13); -ém (1) *Oczko*, -(e)m (5). ◇ 2 pl bączycie (39). ◇ 3 pl bączą (96). ◇ *praet* 1 sg m bączylem, -(e)m bączyl (24), bączylem, -m bączel (2); -m bączyl: bączylem, -m bączel *ActReg* (1 : 2). ◇ f bączyla (1). ◇ 2 sg m bączyleś, -(e)ś bączyl (14). ◇ f bączylaś, -ś bączyla (4). ◇ n bączyłość (1). ◇ 3 sg m bączyl (71), bączel (2) *Paprup*, *ActReg*. ◇ f bączyla (14). ◇ 1 pl m pers bączylismy, -śmy bączyli (3), my bączyli (1) *ModrzBaz*, bączelismy (1) *BierEz*. ◇ 2 pl m pers bączyliście (2). ◇ 3 pl m pers bączyli (46), bączeli (2) *Paprup*. ◇ *subst* bączyły (3). ◇ *fut* 2 sg m bącziesz bączyl (4). ◇ 3 sg m bączie bączyl (3). ◇ f bączie bączyla (1). ◇ 1 pl m pers bączymy bączyc (3), bącziem bączyc (3), bączyc bączymy (1), bączyc bącziem (1), bączym bączyli (1); bączymy bączyc *MiechGlab*; bączyc bącziem *SkarJedn*; bączymy bączyc : bącziem bączyc : bączyc bączymy *PatKaz III* (1 : 1 : 1); bączymy bączyc : bącziem bączyc : bączym bączyli *SienLek*

(1 : 2 : 1). ◇ 2 *pl m pers* baczycь będziecie (1). ◇ *imp 2 sg* bacz (127), baczy (2) *OpecŻyw, RejKup*. ◇ 3 *sg* niech(aj) baczycь (8). ◇ 1 *pl* baczmy (16). ◇ 2 *pl* baczcie(27). ◇ *con 1 sg m* bych baczycь (9) *BierRaj, RejPs (2), RejJóz, BibRadz, Mącz, GórnDworz, MycPrz, PaprUp*, bym baczycь (4) *ModrzBaz, GrabowSet, OrzJan, SzarzRyt*. ◇ *f* bych baczycь (1). ◇ 2 *sg m* byś baczycь (8). ◇ *f* byś baczycь (2). ◇ 3 *sg m* by baczycь (30), by baczycь (1) *ActReg*. ◇ *f* by baczycь (1). ◇ 1 *pl m pers* bychmy baczycь (4) *BibRadz, RejPos (2), RejZwierc*, bysmy baczycь (3) *GlabGad, Mącz, BiałKat*. ◇ 2 *pl m pers* byście baczycь (3) *LibLeg, RejRozpr, WujNT*, byście baczycь (1) *PaprUp*. ◇ 3 *pl m pers* by baczycь (10). ◇ *subst* by baczycь (1). ◇ *con praet 1 sg m* bych był baczycь (1) *KochFr*, bych był baczycь (1) *PaprUp*. ◇ 3 *pl m pers* by beli baczycь (1) *PaprUp*. ◇ *impers* baczycь (3). ◇ *praes* baczycь się (2). ◇ *con* baczycь by (3). ◇ *impers con a. con 3 sg n pass* by się baczycь (1) *RejWiz 73v*. ◇ *part praes act* baczycь (541).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. W sensie fizycznym: *Widzieć, patrzeć, oglądać, przyglądać się, spostrzegać, obserwować; cernere, observare, videre* *Mącz (104)*: Tedy piekarz kołacz poštáwił/ A Xántus nie dobrze baczycь: Kmiotek [...] Wízyłtek kołacz w łkiby łkráiał. *BierEz D2v, G4; ForCnR C2v; Znáć iż dworzánin. Poydę przedfye yákoby nyebaczycь/ ábych guzu nyedołtał KromRozmI A3; RejWiz 65v; BielKron 15; Cerno [...]* Pátrzę/ Baczę/ Widzę/ oględuję. *Mącz 48c, 389b, 494a.*

baczycь kogo, co (64): Drwołzczep niewiem wfty migał: A ná liźkę pálcem łkazał. Tego łowcy nie baczycь/ A dáley łie pośpiefzyli. Liźká to wízyłtko baczycь/ Y w niemáłym łtráchu byłá *BierEz H4v, I, L [2 r.]*, Pv; *OpecŻyw 94; FalZioł IV 26a; RejPs 46v, 77, 86v; LibMal 1545/103; RejJóz C4; RejKup q4v, x7, y8; Alexandrze/ pogłáday ná gwiazdi bącz gwiazdę Herkulefowę iáko łie łmęci/ á Merkurius łie wéłeli HistAl A7v, B8v; HistAlHung A2; BielKom E5; GliczKsiąż H8v; LubPs O, Q4v; KrowObr A; RejWiz 57v; BibRadz 3.Reg 18/43; BielKron 66v, 137, 242; [koperwaser] ná rány połypuy/ poki dźiwé mięło baczycь. *SienLek 158v, 24; GórnDworz M; RejPos 12; RejZwierc 77v, 99; BielSpr 24, 26v; BudBib I cv, Is 57/8; BudNT Ii, Act 3/16; SkarŻyw 80, 107, 173, 208, 311, 414, 436, 455; KochWz 138; PudłFr 8; WujNTLuc 6/41, 42; WysKaz 18; JanNKar D3v; CzahTr I3; GosłCast 48; KlonWor **5, 6, 49; á ia dźiwny łtroy widzę w tym tu kole Niewieścicy płci/ á żadney Polki tu nie baczę ZbyłPrzyg A2; TY co Rzym w pośrod Rzymá chcąc baczycь pielgrzymie/ A wđzy baczycь niemożelz w łámym Rzymá Rzymie. Pátrzay ná okrąg murow/ y w rum obrocone Theatrá SzarzRyt D2v, Cv. Cf baczycь po kim, po czym, z A cum inf, z podwójnym A, Zwroty, Szeregi.**

baczycьpokim, poczym (2): Bo winień był wierzycь/ y tym cudom ktore ábo po Apoštolech/ ábo po Szcżępanie S: baczycь/ ábo od innych łłuchác o nich mogł. *SkarŻyw 80; SkarKaz 5a.*

baczycьczegodokogo: ieden z náłzycь [...] rad bárzo po Vłárłku/ á dłuęo chodzi: á to dla tego áby pokrył nieforemność nieiáką nog łwoich/ á tego do niego rzadki kto baczycь. *GórnDworz N5v.*

Z A cum inf (2): Gdy tedy Iozeph ś. brzemienną małżonkę łwoię/ [...] być baczycь *SkarŻyw 243 [2 r.]*.

Z podwójnym A (obiecti et praedicati) (3): *OpecŻyw 13; SkarŻyw 243 marg*; przyłzłymi naprzod ná pámięć ty trzy łentencie píłmá ś. ktore oto ná pierwłzey kárcie połżone W. M. baczycь *CzechEp x3.*

Ze zdaniem dopełnieniowym (26) [że (8), jako (7), iż (6), inne (6)]: *BierEz D4; RejPs 56v; Bacząc to Olimpia iż tak ná nię wezrzał rzekłá/ Miłtrzu cos pomyłł ná mię thák wezrzawłzy HistAl A3,*

A7v; *BielKom* E5; *RejWiz* 12, 73, 103; *BielKron* 12v, 312v; *Mącz* 274b, 459c; *SienLek* 147; *BudNT* b5v, *Luc* 14/7; *ModrzBaz* 7; *CzechEp* 63; *KochFr* 134; *PudłFr* 7, 13; *ZawJeft* 11; *WujNTLuc* 14/7, *Ioann* 6/22; *KmitaSpit* B3v; *KlonFlis* H3; Onże łotrom przyświeca/ on kołterom świadczy/ Kto kárte krádnie/ iáką kto ma máść/ on baczy. *KlonWor* 33. Cf *baczyć kogo co*.

Zwroty: »na oko baczyć«: iakoś też tego [*nachylania*] y wzor w Brzełkiey Biblij ná oko baczył/ á teraz ielzcie w Krakowłkiey obácź. *BudBib* I cv.

»przed oczyma swymi baczyć« (2): Bo obiecuie pan rołtropnem vczynić káżdego/ á pilnie go baczyć przed oczymá íwemi [*firmabo super te oculos meos Ps 31/8*] *RejPs* 46v; *LubPs* Q4v.

Szeregi: »słyszeć albo baczyć«: á ięzyk ich gorłłsy niżli miecz burzący/ á nie otem nierozumieią/ áby to kto iny fłyłfeć álbo baczyć miał [*quoniam quis audivit Ps 58/8*] *RejPs* 86v.

»baczyć i znać«: tego [*chromego*] ktorego baczyćcie y znaćie zmocniło imię ie⁸⁰ [*Chrystusa*] *BudNTAct* 3/16.

W przen: A což widziłz trzałczkę w oku brátá twego: á tramu ktory małz w oku włáfnym/ nie baczyłz? [*non consideras*] *WujNT Luc* 6/41.

2. *W sensie umysłowym*: *Zauważać, zwracać uwagę, obserwować; uświadamiać sobie, przypominać sobie; rozumieć, wiedzieć, znać; advertere (animum, mentem), anim(o) advertere, intelligere, tenere Mącz, Cn; accipere, attendere, cernere, animo comprehendere (complecti), perpendere, persentire, sagire, sapere, scire, sentire, subnotare, videre Mącz (1406)*: O moy mily panie/ iako bączę nieráczyłs s nami trwatz iako przed tym. *OpecŻyw* 166v, 45; *ForCnR* O4; *TarDuch* E2v; Bacź ieden zło. ma 4 orty. *KłosAlg* E2v; *RejRozpr* E3; *RejJóz* C5 marg, C5v, F, N2; *RejKup* g2, h4v, k5, v3v, x7v, dd8v; *HistAl* D8v; *BielKomnlb* 7; *LubPs* Rv; *RejWiz* 44v, 126, 174v; Vśidliłem cie/ á poimanés ty Bábilon/ á niebaczyłóś: [*et nesciebas*] náleżioneś y záchwycone *LeopJer* 50/24, 3.Reg 10/6, *Os* 9/13; *BibRadz* I *5v; *BielKron* 334; *Sentio* [...] Czuyę/ też czuchnę/ trąę. Et Metaph. Rozumiem/ baczę/ dzierzę co o kim. *Mącz* 382c, 10b, c, 48c, 62b, 63b (19); *OrzQuin* H, I3, Q; *GórnDworz* N8v, O4, Vv, Ff5v; częgo ia thobie wylicząc á y ná pámięć przywodzić niechcę/ łam ielłize baczyłz/ łłuznie łie możelz wypráwić s tego. *RejPos* 350, 219v; *RejZwierc* 245; *BielSpr* 2; *RejPosWstaw* [41²]; *BudBib* 1.Par 12/17; *BiałKaz* K3v; *CzechRozm* 14, 97, 97v, 126, 149 (10); *PaprpAn* H2v, M3v, M4v, N, N3, V2v, X; *ModrzBaz* 96v; *SkarJedn* 190, 348; *MWilKHist* K2; *CzechEp* x2v, 12, 64, 111, 236, 274, [402]; *KochJez* A4v; *NiemObr* 66; *GórnRozm* B2, D3v; *WerKaz* 281; *PudłFr* 7, 23, 57; *Paprup* E3, K; *GostGosp* 148; *GórnTroas* 27; Pieniędzy tedy potrzebá/ iáko baczyćie/ wielkich *OrzJan* 58, 60, 116, 117; *WysKaz* 39; *SarnStat* *6; (*did*) Pángracz (-) Wízák ták iáko powiádam? (*did*) Woytowicz (-) ielłi dobrze baczę, Pámiętam że ták było. *CiekPotr* 30, 45; *GostCast* 27, 55, 71; *PaxLiz* C, E, E2v; *KlonWor* **6v.

baczyć kogo, co (582): *BierEz* B2v, E3, E4v, F2, K2, K2v; Bacź téz tu twęgo milé⁸⁰ pana wielką dobrotliwołtz ij głęboką pokornołtz. *OpecŻyw* 168v, 8v, 14v, [27], 37, 42v (15); *ForCnR* C3v, D; *HistJóz* A2; *FalZioł* V 26v, 27; *BielŻyw nlb* 14; *GlabGad* A2, C7, F6, N2v, N3v; *MiechGlab nlb* 2, 7, 9, 15, 24, 53, 56; *WróbŻołt* K6, 31/4, N, iiv; *RejPs* 31, 95v, 150v, 163v, 197; *RejŁas* 412; *LibLeg* 11/13v, 65v [2 r.], 152v, 181v; *RejRozpr* H4v, K; *RejJóz* A6, C4, C6, D7v, D8 (13); *SeklKat* E4; *RejKup* b7, d6, e4v, h2v, h7 (19); *HistAl* D8, K8v; *KromRozm I* P; *MurzHist* E; *MurzNT Matth* 4 arg; *KromRozm II* n2v; *KromRozm III* L7; *LibMal* 1554/188v; *Diar* 25, 26, 68, 86; *DiarDop* 100,

115; *BielKom* A2, D4, D4v, G4, G5; *GliczKsiąż* E2, L4v; *LubPs* B6, F4v, I3, K, K2 (29); *SeklPieś* 32; *KrowObr* 32, 80, 120v, 208v, 224, 224v, 232v; Abowiem kto s pilnością to wważać będzie/ Káždy łtan by w źwierćiedle może bączyc wźędzyc. *RejWiz* 3v, 8v, 50v, 74v, 93, 96v (12); *LeopGen* 47/6; *OrzList* gv; *RejFig* Ee3; *BibRadz* I 3a marg, 12b marg, *Ex* 18/14, 138v marg, *Ier* 3/7 (9); *OrzRozm* F, M4; człowiek po nim [po winie] bywa wesoły/ przepieczny/ łmutku nie baczyc *BielKron* 115v, 8, 17, 21, 27v, 52v (115); *KochSat* ktv; *Mącz* 116a, 216b, 250d, 260d, 262c, 368a [2 r.], 394d; *OrzQuin* Fv; *SarnUzn* D7v; *SienLek* 12v, 19, 24v, 95, 95v (9); *LeopPrzep* G3v; *RejAp* 28v; *GórnDworz* I7, K8, M4v, M5v, R7v (15); *HistRzym* 54, 56v, 94v; iż oni wźyłcy łtali przedłię iáko głuchowie/ á nic tego nie baczyci: owłzem iáko Ewányeliłtá piłze/ iż ty łłowá były zákryte przed nimi. *RejPos* 66v, 26, 66v, 76, 86, 113 (17); *BielSat* Gv; *BiałKat* 233v, 241, 256; *GrzegŚm* 1, 35; *HistLan* A4, F4, F6; *KuczbKat* 360; *RejZwierc* A2v, 56v, 76v, 82v, 84 (11); nie dáwác nikomu znác/ po łobie wmyłtu łwego/ iákoby też y nieprzyiáciel tego nie baczycł *BielSpr* 26v, b2, 39, 42, 47, 48 [2 r.]; *WujJud* 135; *WujJudConf* 141v, 190v; *RejPosRozpr* b3; *RejPosWstaw* [41²], [41²]v; *BudBib* 1.Reg 12/16, *Esth* 9/26; *MycPrz* II B2v, Cv, C2, C3v; *BiałKaz* B, Gv, I4; *BudNT* b, cv, 1.Petr 2/12; *CzechRozm* 1v, 21 [2 r.], 68, 78, 83 (16); *Paprp* C4, G2, Ccv, Hh5v; *ModrzBaz* 53v, 54v, 64, 64v, 123; *Oczko* 15v; *SkarŻyw* 13, 52, 92, 98, 180 (18); *StryjKron* 537; *CzechEp* 10, 11, 19 [2 r.], 35 (24); *NiemObr* 54, 57, 66; *KochFr* 17, 27; *KochMRot* B4v; *ReszPrz* 54; *ReszList* 162, 163, 175, 185; *WerKaz* 292; *WisznTr* 7; *KochPieś* 29; *ArtKanc* L12v, Mv; *KochWr* 38; *Paprup* D2v, E3v, F3v [3 r.] (13); *ZawJeft* 11, 19, 23, 43; *ActReg* 124; *Phil* D, G2, I, K, M3, N3; *GrabowSet* A3v, Cv, F2v; *KochAp* 8; *OrzJan* 84, 89; *KołakSzczęł* Dv; *RybGęłli* A3, Dv, D2; *WujNT* 5 przedm, 97, 661, 808, 817; *JanNKar* Av; *SarnStat* 21, 278, 926, 1180; *GrabPospR* N2; *PowodPr* 65; *VotSzl* A2, B4v; *CiekPotr* 61; *CzahTr* Ev; *GosłCast* 32 [4 r.], 53; *PaxLiz* B, E2; *SkarKazSej* 664a, 695a; *SapEpit* A4; *KlonWor* 74; *SzarzRyt* A2, D3. Cf *baczyc w kim*, *czym*; *baczyc co do kogo*, *baczyc kogo od czego*, *baczyc co na kogo*, *baczyc kogo (co) kim (czym, jakim)*, *z A cum inf*, *podwójnym A*, *zdaniem dopelnieniowym*, *Przysłowie*, *Zwroty*, *Szeregi*.

baczyc czego (2): Bacząc cnoty chcąc ia tępi/ Z niecnoty łie rádniey chełpi *BierEz* M2; *Mącz* 487a.

baczyc na co: Ná co dźił baczę: złe łczęłłcié chćiwé Tárğa łye/ łwoim nieobronionym Pędem, A łiebie widząc zgwáłconym/ Twóy nieprzyiáciel/ ná złość łyę łmieie *ZawJeft* 37.

baczyc po kim (25): *BierEz* K2v; *KlerPow* 4, *LibLeg* 11/40v; *RejJóz* A6; *RejKup* h7, o3v, x6v; *KromRozm* I N2; *MurzHist* F4v; *LubPs* K2; *RejWiz* 29, 187; *OrzList* gv; *BielKron* 36, 225, 387v; *KochSat* A4; *GórnDworz* Cc2; Ale to napilnieyłza: bączyc po Pułzkarzech ielłi nie zemdleię áłbo łłábieię/ á iáko nábijáię *BielSpr* 75; *CzechRozm* 78, 237; *ModrzBaz* 103; *SkarŻyw* 535; *KochPieś* 44; *SkarKaz* 383a.

baczyc w kim, w czym (68): Im wiecey z ktorey rzeczi wilgotność wyciłkaię, tim wiecey łie tam iey zalię nabiera iáko baczymy w gębcze. *GlabGad* B, C7, N3v; *RejPs* 163v; *RejJóz* C4, I6, K8, L4; *RejKup* e7, n2v, ł6; *LibMal* 1554/188v; *GliczKsiąż* L4v; *LubPs* S2 [2 r.], Y3, Y5, Y6v, bb6v, ee6v, hh; *RejWiz* 189; *BibRadz* I 12b marg, *Ios* arg, *Is* arg, *Eccli* 33/15; *SienLek* 31, 95v, 142, V4; *GórnDworz* K8, M4v, X2, X6, X8; *RejPos* 113, 113v; *GrzegŚm* 35; *WujJudConf* 190v; *RejPosRozpr* c2v; Ale łácno łie tego włtrzedz będą mogli/ ktorzy tego przyłkádu/ ktory baczymy w Iozephie y w pánnie Máryey/ náłłádwóc będą. *RejPosWstaw* [41²]v; *CzechRozm* 21, 129v, 200v; *Paprp* C4, G2, Ccv; *SkarJedn*

279; *SkarŻyw* 13; *CzechEp* 43, 266, 323, [385]; *ReszList* 142, 162, 163, 185; *PapUp* F3v [3 r.], G3v, I, K2v; *GrabowSet* A3v, Cv; *RybGęśli* Dv; *WysKaz* 39; *SarnStat* 1180. Cf ze zdaniem dopełnieniowym.

baczyć co do kogo (29): *RejPs* 106v; *RejJóz* C6v, D, F3, H4v; *RejKup* v7v, z3v; *LubPs* ee; *BibRadz* II 90a marg; *BielKron* 103v, 114, 129v, 416v, 467; *RejPos* 76, 81, 167, 309, 310v, 311, 316; Gdyby kto trucizną szkodliwą a śmiertelną zarażony był a truciznyby oney do siebie nie baczył [...] ten by się ani o lekarza starał *CzechRozm* 205v, Av, 119, 140v; *CzechEp* 110; *NiemObr* 65; *GórnRozm* H3; *PudlFr* [2].

baczyć kogo od czego: Ieśli go [św. Jana] też chcesz baczyć od zakonu a od żywota świętego/ tedy rozumiey iżci nie używał żadnych ryłkoſzy [!]. *RejPos* 13.

baczyć co na kogo (6): *LubPs* M3v; *BielKron* 297, 409v; kąsa nędznik sam siebie/ [...] gdyż to nań wszyscy baczą a ołtroźniey się go łtrzegą *RejZwierc* 49v; *PapPan* L2; *Oczko* A4v.

baczyć kogo (co) kim (czym, jakim) (5): *BierEz* P; Y iełzczełz mu [łotrowi] ćirpieć raczyłz Panie gdy go winnem baczyłz *RejJóz* H3; *RejKup* z2; Boiaźń Bożą początkiem mądrości baczyli. *KołałCath* B; *GosłCast* 30.

Z A cum inf (43): *HistAl* C2v, C4v; *DiarDop* 110; *LubPs* I4v; *KrowObr* 67; przez którą [wiarę] baczymy łzyrokość dobroci Bołkiej rozlewać się hoynie na wszystko łtworzenie iego. *BielKron* 1v, 129v, 221, 252v, 343, 356 (9); *Mącz* 75a; *OrzQuin* E3; *RejPos* 125, 215v [2 r.]; *BiałKat* 6; *BielSpr* 39v, 43; *RejPosRozpr* c4; *BudNTAct* 8/22; *CzechRozm* 6v, 121v, 162, 262; *SkarJedn* 155; *Oczko* A4v, 3, 25; *StryjKron* 105; *CzechEp* 86; *ActReg* 122; *OrzJan* 133; *WysKaz* 37; *SarnStat* 110, 485, 576, 985; *PowodPr* 75; *GosłCast* 54.

Z podwójnym A (obiecti et praedicati – ewentualnie połączenie A obiecti z G qualitatis lub z wyrażeniem przyimkowym jako praedic.) (52): *BierRaj* 16v; *BierEz* M4; *OpecŻyw* 87v; *RejKup* k6v; *BielKom* E; *GliczKsiąż* N4; Nád łwyętemi łwoyemi łłskę zyawić raczył/ Y na ty ktore łoby z wyernem łercem baczył. *LubPs* Tv, D, I, O5; *BibRadz* I 39v marg; Polacy bacząc Łokietką łkážonych obyczáiw: połłali do krolá Wacłáwá do Prági *BielKron* 368, 27v, 88, 158v, 165, 168v (19); *SienLek* 96v; *RejPos* 349v; *BielSpr* 21, 24; *BiałKaz* D2v; *CzechRozm* Av, 201; *PapPan* A3v; *SkarJedn* 236; *SkarŻyw* 56, 75, 183; *BielSjem* 5; *PapUp* F4v; *ZawJeft* 43; *GosłGosp* 1, 144; Wołółką ziemię y Tátárfką baczy łobie [cesarz turecki] niepożyteczné *OrzJan* 10, 34; *CzahTr* B2v; *SapEpit* A3v; *ZbyłPrzyg* kt.

Ze zdaniem dopełnieniowym (582) [iż, iżby (253), że, żeby (103), jako (85), co (64), jaki (31), inne (45)]: *BierEz* C4, E4v, Iv, Q4v, R4v; *OpecŻyw* 8v, 13, 24v, [27v] [2 r.], 35 (15); *PatKaz* II 86v; *KlerPow* 4; *MetrKor* 57/120v, 59/282v; *FalZioł* IV 45c, V 6, 6v, 18d, 20b (10); *BielŻyw* 57; *GlabGad* A2, C2, E, F4, Gv, M, Mv; *MiechGlab* nlb 7, 31, 43, 52, 60; *BierRozm* 4, 12; *WróbŻołt* Z4v; *RejPs* 71v, 176; *LibLeg* 11/40v, 66v; *RejRozpr* H4v, K2, K3v [3 r.]; *RejJóz* E4v, M7, P2v; *SeklKat* A6; Y wezmy łobie czo raczys Iełly ze to włobie baczys. Byłmy [lege: był mi] czo ku łdrowiu pomogl *RejKup* e7, d2, d8, F, Fv, I (16); *HistAl* Bv, C7v, D2, D2v, D4v (9); *KromRozm* I N2; *MurzHist* Fv, F4v; *MurzNT* Matth 19 arg; *KromRozm* II r4v; *Diar* 25, 27, 35, 38, 57 (10); *DiarDop* 99, 115; *BielKom* nlb 3, C7; *GliczKsiąż* E2; *LubPs* A3, D, F4v, K, R marg (11); *GroicPorz* e, I4; Gdyłz tu iáwnie iułz batzyćie/ iż nie od Apołtołow iełt wprowadzoná [ta obłuda] do kościółá Świętego *KrowObr* 7v, 11v,

12, 19, 23v (49); *RejWiz* 5v, 6, 9v, 14, 29 (15); *Leop* B4v, *Thren* 1/11; *OrzList* h4v; *RejFig* Aa5v, Bb7; *RejZwierz* 41; *BibRadz* I *3v, *5v, 3b marg, 108 marg, *Jos arg*, 1.Reg 25/35, *Ier* 7/17; *OrzRozm* K3v, R, Rv; *BielKron* 8, 12v, 23v, 24, 30v (52); *KochSat* B3; *Mqcz* 86b, 128a, 208b, 259a, 337c (13); *OrzQuin* F2v, D2v, P4v, S4v, Aa4v; *SarnUzn* D6v, F8v; *SienLek* 31, 95, 95v, 104v, 166, 181, 182v; *LeovPrzep* G4v; *RejAp* 5v, 171; *GórnDworz* B5, H5, H6v, H8, M3 (11); *HistRzym* 29, 114v, 121v, 130v; *RejPos* 7 [2 r.], 7v, 9v, 26, 51v (31); *BiałKat* d2, 121, 123v, 131, 168v, 303v; *BielSat* I4; *GrzegŚm* 33, 60; *HistLan* D2v; *KuczbKat* 165, 185, 270, 345, 375, 380; *RejZwierz* 66, [121]v, 122, 133, 169, 215; RZemieścicy y Drabi ku íprawie woienney ktorzy íą potrzebni á ktorzy niepotrzebni mamy bączyc *BielSpr* 2v, b2v, 6v, 28, 28v, 75; *WujJud* 13, 135, 172v, 234, 236v; *WujJudConf* 151, 158; *RejPosRozpr* c2; *RejPosWstaw* [143³]v; *BudBib Deut* 1/31; *MycPrz* I Cv, II B3, B4, Cv; *Strum* H4, Iv [2 r.]; R2; *WierKróc* Bv, B2v; *BiałKaz* G2, H3, I4, K; *BudNT* b2, 1.Ioann 3/1; *CzechRozm* 2, 5, 13, 29v, 102 (20); *ModrzBaz* 18v, 28v, [41]v, 51, 66 (13); *SkarJedn* 14, 62, 69, 113, 130 (11); *Oczko* 13; *SkarŻyw* 32, 58, 98, 100 [2 r.], 131 (18); *CzechEp* 16, 36, 41 [2 r.], 41 marg, 81 (40); *NiemObr* 53, 75, 77, 129; *KochFr* 6, 64, 99; *GórnRozm* A4, B, D3, E3v, I4v, L3v; *KochSz* Bv; *ReszPrz* 96; *ReszHoz* 138; *ReszList* 142, 186; *WerGośc* 204, 224; *WerKaz* 292; *BielSjem* 13v; *KochPieś* 26, 44v, 73; *PudłFr* 24, 32, 33, 39, 49, 76; *ArtKanc* D13v, R19, S7; *KochWr* 20; *PaprUp* D2v, F2; *ZawJeft* 28; *ActReg* 19, 22, 102, 104, 110, 121, 158, 185; *GostGosp* 136; *Phil* H4, R3, S2; *GórnTroas* 22; *KochPij* C2; *GrabowSet* B4; *OrzJan* 7, 15, 45, 51, 58 (10); *WujNT* 2 przedm, 5 przedm, *Act* 24/11, *Gal* 6/11; *WysKaz* 8, 30, 32, 39, 47; *SarnStat* 758; *GrabPospR* N2; *PowodPr* 18, 29 marg; *SkarKaz* 383a; *VotSzl* B, B4; *CiekPotr* 7, 65, 72; *CzahTr* B4, E4v, L; Baczę dobrze co mówię/ tyś przedtym mówiła Dróżniéy niż teraz *GosłCast* 47, 31, 47; *PaxLiz* B, D4v, E4; *SapEpit* A4; *KlonWor* **2; *SzarzRyt* A3, B2v. Cf *baczyć po kim*, *Zwroty*, *Szeregi*.

W charakterystycznych połączeniach: dobrze baczyć (51), *jawnie* (11), *pilnie* (pilno) (7).

Przysłowie: Wielkiému pánu nie wżytkiego baczyc *KochAp* 8.

Zwroty: »dobrze baczyć« = *mieć rację, mieć słusność, słusznie postępować, dobrze robić* (3): *RejWiz* 96v; Dobrze to tedy bączyli ítarzy Monárchowie/ íz íprawy íwoie Rycyrfkie písmem opráwowáli *BielSpr* 28v, 6v.

»niedobrze baczyć, źle baczyć« = *mylić się* (2): (*did*) ORZECH (-) Nie dobrze tho baczysz: Arcybiskup Gniéznieniński/ nie íełtci poddánym Króla Polfkiego *OrzQuin* S2; *RejFig* Dd4.

»baczyć na oko« [szyk zmienny] (6): *SarnUzn* D7v; Ale to baczę wybornie ná oko/ Ze ty wíełfzy zyk niżli ía odnieśiesz *PudłFr* 39; *WysKaz* 32; *JanNKar* Av; *VotSzl* B; Kot baczý że ószukan od ptałzka ná oko. *CzahTr* L.

Szeregi: »baczyć i brać sobie w głowę«: człowiek będąc s przodku chćiwy áby widział co ósobnego: baczý/ y bierze íobie w głowę rzecz naymnieyfzą *GórnDworz* I7.

»nie baczyć ani dbać«: Bo nám grzech załliepił Oczy Íż oney twoyey dobroczy Niebaczemy/ anj dbamy *RejKup* p5v.

»czuć i baczyć; baczyć i czuć« (2 : 1): *ArtKanc* L12v; To wżyftko ponieważ [cesarz turecki] czuie/ y íáfnie baczý/ nic ínfzego nieczyni [...] íeno áby co prędzey Polfkę wbiegł. *OrzJan* 89, 84.

»ani myślić ani baczyć«: Abowiem żaden z nas áni o tym myfli/ áni tego baczy/ iż czás nałz zá káżdym tuż zá piętámi chodzi *RejAp* 5v.

»baczyć a obaczyć«: Bącz to Pánie/ á pilnie obącz/ [*Vide, Domine, et considera*] zem cí fie łtháło bárzo podłem. *LeopThren* 1/11.

»(nie) baczyć ani (i, a, abo) (z)rozumieć; rozumieć a (ani, i) baczyć« (19 : 3): A tak wj przyacziel moy racz baczicz y rozvmiecz temv yz ta Valaską Zyemia yełth moya *LibLeg* 11/66v; *MurzHist* F4v; *BibRadzMar* 8/17; *Mącz* 368a; *RejPos* 66v, 86, 113, 136v, 166v (8); *RejZwierc* 56v, 66, 99, 184, 268; *CzechRozm* 195v, 201; *CzechEp* 106; *NiemObr* 57; *WujNT Mar* 8/17.

»baczyć i słyszeć; słuchać (a) baczyć« (1 : 2): *Mącz* 487a; Słuchay á bącz pilnie nędzniku co tu Pan mowi *RejPos* 147; *BudBibEsth* 9/26.

»baczyć i upatrzeć«: Thák gdzie fie człowiek gniewem róspali/ záraz ciemność rozumowi przypada/ iż wyłtępkow swoich ludzie żádnym obyczáiem baczyć y vpátrzyć w ten czás nie mogą. *Phil* I.

»baczyć i dobrze (na oko) widzieć« (2): Iuż bacze y dobrze wydze Ku czemu twoia myłł ydzie. *RejKup* F; *GosłCast* 32.

»baczyć i wiedzieć; wiedzieć i baczyć« (1 : 1): Tu zafię małz baczyc/ y wiedziec rozmagithe trafunki y przygody: kthore przy rodzeniu/ y po porodzeniu na niewiałthy: przychodzą *FalZioł* V 26v; *Diar* 74.

»nie (ani) znać ani baczyć« (2): *RejAp* 28v; bo to czynią ollep/ á bez rozumu/ nieznáiąc/ áni bacząc/ prze gnułność łwá niebezpieczeńłtwá. *GórnDworz* X8v.

a. *Rozwáżać, roztrząsać, badać, zastanawiać się, rozmyślać, rozpamiętywać; considerare, deputare, perpendere, reminisci* *Mącz* (35) : *PatKaz* II 21; yeszly pylno baczysz nycz cznoty nycz lasky nycz yasnoszczy nye yest myędzy ludzmy czo by nye bylo w maryey *PatKaz* III 109, 109; *GliczKsiąż* N4; *Reminiscor, Pamiętam/ Baczę/* przichodzi mi záś ku pámięci/ też rozpamiętawam fie. *Mącz* 215d, 63d, 289b, 333c.

baczyć co (6): *PatKaz* III 87v, 133; *RejKup* f8v; *RejWiz* 62v; O pełnieniu [*ciała tj. żywieniu*] iużefmy naprzod nieco piłáli/ y teraz to będziem baczyc. *SienLek* 12v; STáry człowiek gdy baczy łwoie pierwe látá/ Zda się mu áby záłzedł w iná łtronę łwiátá. *BielRozm* 10.

baczyć o czym (5): *PatKaz* III 87v, 118, 133; *MiechGlab* 73; Iuż lepák będziem baczyc o Skoku żyły łerdeczney. *SienLek* 23v.

Ze zdaniem dopełnieniowym (18) [*co* (5), *kto* (4), *ktory* (3), *inne* (6)]: *OpecŻyw* 13v, 31; *PatKaz* I 16v [2 r.], 17 [3 r.], 17v; *HistAl* A7, C7v; En cui tuos liberos committas, Bącz komu fie dziecy małz zwierzić. *Mącz* 103c, 494a; *SienLek* 35, 144v; *GrzegŚm* 34; *CzechEp* 142; *WerKaz* 280, 281.

W charakterystycznych połączeniach: pilno (pilnie) baczyć (5).

Szeregi: »baczyć a rozwáżać«: Bącz tu pilnie a rozwáżay iak mily bog przepułłczá na łwé wybrané/ kłopoty/ łmutki/ ku rozmnożeniu odplaty. *OpecŻyw* 13v.

»rozmyślać a baczyć«: Rozmyłłay to dobrze/ a bacz iaki przyklád daie to dółtoyné dziecę ián łwięty *OpecŻyw* 31.

b. Słyszeć albo słuchać, co ktoś mówi; attendere, aurem accomodare *Mącz* (12) : [Królowa Saba] rzekła ku Salomonowi. Na tym drzewie má vmrzétz/ o którego śmiertz maią żydowie zginątz [...] Baczątz Salomon/ dál zagrzeftz ono drzewo w ziemię wielmi głęboko *OpecŻyw* 58v; *Leop Is* 49/1; *BielKron* 73v; *Hebetes aures habere, Tępe vłzi mieć/ to yest nie chcieć bączić. Mącz* 21b; *Aures demittere, Nie bączić. Nie słuchać. Mącz* 21b, 21b.

baczyć kogo, co (3): *OpecŻyw* 42v; Nie wżytkich łłow bącz [ne accommodes cor tuum] ktoreć ludzie powiedaią/ ani słuchay łługi twego złorzeczącego tobie. *BibRadzEccle* 7/22; *BielKron* 457.

Ze zdaniem dopełnieniowym pytajnym zależnym i względnym (3): Matka wśfelkiego miłofiérdzią/ baczątz to tzo iéy mowiono/ nikomu nieodpowiedziła *OpecŻyw* 158v; *RejWiz* 90v; *GórnRozm* A3v.

c. Mieć za złe, mieć żal, ganić, gorszyć się; offendi *Mącz* (4) :

baczyć co do kogo (4): Abowiem iefli będziefz raczył do nas baczyć wśłytki wyftępkki náffe [...] żadny znas wytrwąć moc niebędziefz *RejPs* 197; *RejKup* p4v; *RejZwierz* 41; *Mącz* 260d.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Podobno do mnie baczy/ co też łam rad czyni *RejZwierz* 41.

3. Sądzić, mniemać, być zdania; uważać (kogoś, coś) za coś; domyslać się, przypuszczać; arbitrari, opinione augurari, coniectura consequi, existimare, opinari, subintelligere *Mącz* (190) : ábowiem iefli práwie chcemy baczyć/ oná cie máthká porodziła kthora kámienie y drzewá ná łwiát wypuściła *HistAl* 18v; wftap raczy/ gdzie baczylz prześpieczeniéi *MurzHist* M3; PRawdziwy vřząd Prorokow [...] ten był [...] wykłádác zakon/ [...] ták iáko wedle potrzeby y wedle czáfu/ á wedle zwyczáiu onego wieku baczyli. *BibRadz Is arg*; *Opinor*, [...] Mniemam/ Baczę/ mam zá to/ Szácuyę/ Wierzę/ Domniemawam łie. *Mącz* 265c, 14a, 188a, 265c, 338b.

baczyć co: nád człowyeká nyeumyeyętnego nie nyemálfz nyeśpráwyedliwśłego/ gdi to co łam baczy tylko chce áby było dobrze. *GliczKsiąż* 13v. Cf z podwójnym A.

baczyć o kim: Tem [lege: ten] my to pyen był nadrodze Ze tak baczys źlie obodze. *RejKup* n4v.

Z A cum inf (9): że też y przodkowie náłzy baczyli Krolewłki vřząd ten iedyny być *OrzRozm* M2; *BielKron* 304, 340v, 438v; *Mącz* 226d, 343d; *CzechRozm* 1v; *CzechEp* 162; *Paprup* L4.

Z podwójnym A (obiecti et praedicati) (6): iedz potráwy kthore baczylz łwemu przyrodzeniu/ (ábo płci) godne *SienLek* 12v; *Oczko* 10v; *SkarŻyw* 243; *ZapKościér* 8; *Paprup* Lv; *ActReg* 131.

Ze zdaniem dopełnieniowym (44) [że (5), iż (4); – nie baczyć: aby (11), by (9), żeby (9), iż(e)by (6)]: On rzekł/ day [za *Ezopa*] trzydzieści grofzy/ Boć nie baczę by był droźłzy *BierEz* A4v; á tako nie baczą chłopi kthorzy mieśzkaią przy morzu aby była Perła: kłádą ią z inemi kámieñmi prófthem na kupę. *FalZioł* IV 38a; *MiechGlabnlb* 2; Patrz to na náłzych garlech iako my baczemy Iż go [*Beniamina*] w wielkiefz radołci żalię przynieśiemy *RejJóz* N5v; *RejKup* c6, cc2; *KromRozm I* A4, Cv; *KromRozm II* xv; *KromRozm III* F4, Lv; *RejWiz* 88v; *RejZwierz* 85v; *BibRadz I* 286b marg; *Mącz* 98a, 245d; *Prot* Cv; *LeovPrzep* C; *GórnDworz* Dd, Ddv, li6v; *RejPos* 325v; *HistLan* D2v; *WujJudConf* 253; *MycPrz* II C3v; *CzechRozm* 81v, 117, 133v, 192v, *KochOdpr* A2, D3; *KochFr* 42; bá y tego iefzczne nie baczę żeby tu [w polu] wżyfcy obieráli Paná. *GórnRozm* A, A4v, B3v, F4; *PudłFr* 58; *ActReg* 54, 160; *CiekPotr* 50, 84; *CzahTr* H2v, I3; *GostCast* 31.

Frazy: »ile (ja) baczę« = *jak sądzę, jak mi się zdaje* (15): *GroicPorz* A3, B4v, ł3v, z3; *CzechRozm* 110, 191; *ModrzBaz* 87, 127, 132; *ActReg* 101; *KochCzJan* A2v; Bo ile ia baczę/ łámá tylko

Niemiecka ziemiá/ że wŕzyftkich bezmálá páńftw y królestw táka iest *OrzJan 79; WyprPl A2; JanNKar E3; GosłCast 61*.

»ile (ja) baczyć mogę (mogłem, mozem)« [szyk *zmienny*] (7): terás infzemi fłowy/ i o infzych perfonách/ wymowił/ Pharifeufzé ilé mozem baczyć/ którzy go hańbili rozumiejąc *MurzNT Matth 10 arg; Mącz 338b, 385b; Abowiem ony [Rozmowy Chrystyjańskie]* (ile ia ieden baczyć mogę) máło nie wŕzytkie ftóre przednieyŕze przywáry przędziwá fátáńfkiego/ y Antichriftowego/ wam fńádno pokażą. *CzechRozm A8, 154v, 172, 200*.

»ile się (mi) da baczyć« (2): To przezwiŕko pańfkié/ wedle naŕzyi mowy/ Nazarańfki/ Ewangeliŕtowie ŕwiéci/ czałem nazereus/ czałem nazarenus/ czałem nazareus wiŕfławiaia/ tóŕz iednem co i drugiem ilie się dá baczyć/ znacząc. *MurzNT Matth 2 arg; Mącz 338b*.

»tak mam baczyć« = *tak mi się zdaje*: Iuż to niekunft tak mam baczyć Przydzie mnie podobno ftraczyć. *RejKupG*.

»tak się baczy« = *tak się zdaje*: tzego tak lie batzi dokazac niemozemi/ bi fñac itakowi cud iako na on tzas [*nad Piastem*] Pan Bog nadkim okazec [!] racel *PaprUp B*.

Zwroty:»czas baczyć« = *uznać porę za stosowną*: Y poŕiedziáfŕzy/ gdy czas báfzyli/ wŕzytcy lie rozeŕzli *ForCnR B2v*.

»nie baczyć miejsca« = *nie uważać za stosowne, za odpowiednie*: MOcá porwałem lie vcźciwoŕc [prybyłej matce] vcźyniç [...]. A oná hnet práwá ręká zágroziłá Vcźciwoŕci w ten czás mieyfcá nie baczyła. *WisznTr 31*.

a. *Wnioskować, wyciągać wnioski, dochodzić do wniosku, wnosić (z czego); coniecturam facere* *Mącz (93)* : Przetoz brácie nie rownay lichwiarzá z oraczem: Bo roźni fá od ŕiebie: iáko iuż ftád baczem. *KlonWor 79*.

baczyć co (19): A ftęgo możeńs baczytz tzudnych rzeczy kielko. *OpecŻyw 43v, 13v; ForCnR B2v; GlabGad A8; RejJóz C [2 r.]; OrzRozm B2v; CzechRozm 56v, 83v, 119v; PaprPan S4v; SkarŻyw 567; NiemObr 33; KochWz 141; WerKaz 283; ActReg 121, 134; Skąd baczymy nie tylko ofobną powaźnoŕc Koncyliow/ ále y potrzebę záchowánia wŕzelákich dekretow ná nich vchwalonych. WujNT 467. Cf *baczyć z kogo, z czego, z podwójnym A*.*

baczyć z kogo, z czego (42): *OpecŻyw 13v, [27v], 43v, 59v; RejJóz C, G5; MurzNTMatth 11 arg; GliczKsiąź L3; GroicPorz c2v; KrowObr 54v; ktore [rycerstwo] iáko ŕwiętoŕliwe było/ baczyciem to mógl z džiádá fwego OrzRozm M4; BielKron 28; Mącz 338b; RejPos 74, 137v, 154; GrzegŚm 39, 51; KuczKat 370; BiałKaz C3v; CzechRozm 56v, 83v, 119v, 197; SkarJedn 124, 214; SkarŻyw 567, 584; CzechEp 125, 174, 182, 193, 231, [399]; NiemObr 33, 68; KochWz 141; PaprUp G2; baczymy zich zdania yrzeczy przywodzenia rozne naobie stronie wtey sprawie racye *ActReg 134, 156; JanNKar E; SkarKazSej 658a. Cf baczyć co, ze zdaniem dopełnieniowym, Frazy, Szeregi*.*

baczyć przez co (2): *BielKron 441*; Iuż tedy lácno przez coniecturi W. M. baczycie/ iáko to páńftwo tureckie niezwyćięzoné bydź rozumiéie *OrzJan 47. Cf z podwójnym A*.

baczyć po czym (9): *RejJóz C; RejKup aa2v; Prot C2v; RejZwierc 7v; KOmodus Cefarz fławny fñadź mu iest coŕ w rodzye/ Baczę po iego oczách y po dłuŕgiey brodzye *PaprPan E2v, S4v; KochFr 58; PudłFr 63; ActReg 121. Cf Frazy*.*

Z podwójnym A (*obiecti et praedicati*): Bacząc lud powolny ku łobie przez ty znaki *BielKron* 441.

Ze zdaniem dopełnieniowym (62) [iż (32), że, żeby (12), jako (13), inne (5)]: *OpecŻyw* [27v], 59v; *ForCnR* B2v; á z tąd będziefz baczył iako mařz poznać rozliczne niemocy. *FalZioł* V2; *GlabGad* A7, Bv, I4v, L8v; y łthadze [*lege*: stądże] baczila ze dwarazi the tho pyenyadze brall. *LibMal* 1544/84; *RejJóz* G5; *RejKup* aa2v; *MurzNT Luc* 16 marg; *KrowObr* 54v; *RejWiz* 119v; *OrzList* g4v; *OrzRozm* M4; *Prot* C2; Abowiem tu trzebá pilno bączyc s tey powieści Páńłkiew [...] co to iełt Duch s. *RejPos* 137v, 74, 154; *GrzegŚm* 25, 39, 51 [2 r.]; *KuczbKat* 370; *WujJud* 74v; *BudBib* I bv, b4; *BiałKaz* C3v; *CzechRozm* 31v, 50, 197, 240, 252; *SkarJedn* 114, 124, 127, 214; *SkarŻyw* 80, 584; *CzechEp* 110, 174, 181, 182, 1.84 (10); *NiemObr* 68; *ReszPrz* 38; *PudłFr* 63; *PaprUp* G2; *OrzJan* 47, 87; *WujNT* 23, 579; *JanNKar* Dv, E; *SkarKaz* 206a, 658a. Cf *baczyć* z kogo, z czego, *baczyć* przez co, *Frazy*, *Szeregi*.

W charakterystycznych połączeniach: *łacno* (*łacnie*) *baczyć* (4), *skąd* (20), *stąd* (18):

Frazy: »ile baczę (baczyłem)« (2): Idź corychléy/ boć wieczór: á tego iednánia/ Ilé po rzeczy baczę/ będzie do świtánia. *KochFr* 58; *ActReg* 156.

»ile mogę baczyć« [szyk zmienny] (3): *Mącz* 338b; Alie. ile mogę baczyć z textu Ewángeliey S. że [*Marta*] dlia tego przeciwo Panu wyłła. áby [...] łmutek łwoy [...] opowiedziála *BiałKaz* C3v; *CzechEp* 231.

»ile się baczyć da«: tak i tu (z rzeczy ilé się baczyć dá) możem rozumieć/ że przes mądrość pán Chriłtus łám łiebie znaczy *MurzNTMatth* 11 arg.

Szeregi: »baczyć i rozumieć«: Sierot y wdow [...] bronieć chcę/ iáko ia s łwego nawyłzłzego Smyłtu mogę baczyć y rozumieć *GroicPorz* c2v.

»baczyć i uważać«: Z ktorego opifánia wiary/ y włáności iey/ potrzebá to napierwey baczyć y vważać/ łkądby łię na taką wiárę zdobyć. *NiemObr* 68.

»baczyć i poznać«: Skąd łacno káždy baczyć y poznać może/ iż tu znácznie oycá nád łyná wyłtawia *CzechEp* 181.

4. *Uwzględniać, mieć na względzie, zważać, brać pod uwagę, brać w rachubę, liczyć się z czym, pamiętać; reminisci, reputare, videre Mącz* (524) : *FalZioł* V 1v; *BielKomnlb* 7; *RejWiz* 183v; *GrzegŚm* 23; iż to [*obrazę*] od nas ludzie łkromnie przyjmuią/ álbo teź czálem nie baczą *RejZwierc* 80; Bączcieřz tedy/ [...] namileyłzy moi/ trzymaycie łie włyřcy iednołtáynie Bogá Oycá/ y mátki kołścioła *WujJud* 188v; *RybGęśli* Dv.

baczyć kogo, co (191): On rzekł/ kto chce człowieká baczyć/ Nie trzebá ná krałę pátrzyć *BierEz* B3 [2 r.], D3v, E4v, H, H3v (13); *OpecŻyw ktv*, 10, 32v, 41, 53, (12); *FalZioł* V 1v [2 r.], 2 [2 r.], 5v [2 r.], 54v, 67v; *MiechGlab* 66; *BierRozm* 17, 19 [2 r.], 25; *WróbŻołtGlab* A4; *RejPs* 157; *RejRozpr* I4; *RejJóz* D, E5, L2; *LibLeg* 11/138; *SeklKat* D3, E4, T4v; *RejKup* B, Ev, I3v, Ov, bb7, cc2v, dd5v; s ktorego [*siedliska*] nyewystámpil nyebaczącz prawa mieskal vpornye wnym do thego czassu *ZapWar* 1550 nr 2664; *MurzNT Matth* 4 arg; *MrowPieś* A3v; *BielKom* D5; *GliczKsiąż* I2; *LubPs* K3v; Wízákże Sędzia przy złodźieioch ma pilnie bączyc/ potrzebę/ vbořtwo/ czás/ rzecz kráđzioną *GroicPorz* kk2, A3, cv, e3, f3, p (15); *RejWiz* 29, 37, 41, 76, 91v (12); *Leop Ps* 129/3; *UstPraw* Iv; *RejFig* Bb5, Dd2v; *RejZwierc* 90v, 102; *BibRadz* I *2v; *OrzRozm* T; *BielKron* 10, 91v, 162v, 199, 201 (17); *Mącz* 214c, 250d, 507d; *SienLek* 21v, 24v, 32v, 36v [2 r.], 37v, 76; *SienLekAndr* a3; *LeovPrzep* G2; *RejAp*

189v [2 r.], Ff5; *RejPos* 21, 24v, 130v [2 r.], 136v (11); *GrzegŚm* 2; To ieft práwy pan/ Kto baczy fwoy ftan. *RejZwierc* 238v, 100, 185 [2 r.], 188, 204v, 222, 232c, 248; *BielSpr* 43v, 49; *MycPrz* II C4, D; *PapPran* D4v, Gg2v; *ModrzBaz* 1v; *SkarJedn* 200, 294; *SkarŻyw* 89, 355; *ZapKościer* 9, 19, 25; *CzechEp* 220, 243; *GórnRozm* C2v, F3; *ArtKanc* D8v, N11, S7; *GostGosp* 108; *KochPij* C2; Tá náuká [...] ieft náuká [...] ktora fię na lámym fłowie Bożym fundue/ choćiażye tego Heretycy baczyć niechcą. *WysKaz* 27, 5; *SarnStat* 10, 59, 193, 303, 678 (14); *SkarKaz* 3a; *PaxLiz* E4v; *SzarzRyt* D3. Cf *baczyć o czym*, *baczyć co od kogo*, *baczyć co komu*, *z podwójnym A*, *Szeregi*.

baczyć na kogo, na co (91): *FalZioł* V 2; *LibLeg* 10/91v, 11/20, 65v, 91, 92; *RejPs* 116; *RejJóz* E3, H8; *SeklKat* S; *RejKup* Gv, g3, H, Hv; Ielli práwie chcemy baczyć ná prawdę/ tho co mamy/ nie ieft ná nálze włafne/ ále nam do czáfu pożyczáne *HistAl* C5, G3v, H2v; *MurzHist* M2 [2 r.]; *DiarDop* 99, 107; Zás fą drudzy tákowi/ [ojcowie] kthorzy nye baczą nie ná żadną rzecz/ áni ná nye [na synów] względu máyąc [...] fyny fwe karzą/ fáyą/ fromocą *GliczKsiąż* G3v, N8v; *LubPs* L4, N2; *GroicPorz* y; *RejWiz* 58v, 59v, 87, 91v, 124v, 174v, 183v; *Leop* *A3v, *Eccli* 5/1; *UstPraw* C3, I2v [2 r.]; *RejZwierc* 48, 55, 115; Swiádkiem mi ieft Pan zaftępow/ [...] bych niebaczył ná Iozáfáthá Krolá Iudkfiego/ [Si non vultum Iosaphat ... erubescerem] żebych ná cie niedbał *BibRadz* 4.Reg 3/14; *BielKron* 58, 60, 105, 218v, 395; *Mącz* 215d; *RejPos* 132v, 264, 314 [2 r.]; *RejPosWiecz*² 94; *BialKat* 253v; *RejZwierc* 98v, 188v, 222v; *CzechRozm* 111, 188; *SkarŻyw* 63, 130, 201, 454; *CzechEp* [404]; *KochFr* 28; *KochSz* B2; *WerGośc* 213; *ArtKanc* Q5, S12; *GrabowSet* I3v; *SarnStat* 77, 147, 385, 452, 580 (21).

baczyć o czym (3): *FalZioł* I 97a; O Známieniech to mamy baczyc *SienLek* 21v; *RejZwierc* 184. Cf *Szeregi*.

baczyć co od kogo (1): Tá k to przychodzi ná ty ktorzy máłą winę biorą przed fię/ á wielkiey [zasługi] nie baczą od fłuźebnikow ftarych. *BielKron* 162v.

baczyć co komu: Bys nam tego baczić niemiał Barzobys nas wtem offukał *RejKup* cc2v.

Z A cum inf (7): *ForCnR* Av; *LibLeg* 7/10 [2 r.]; My tedy bacząc to bydź nie wedle práwá/ y owfzem z wielką ciężkością poddánych náfzych/ fkazálifmy y vftáwiamy *SarnStat* 547, 937, 946, 1151.

Z podwójnym A (*obiecti et praedicati*) (2): Nie będzie fie fmiął kulić [nieprzyjaciel koronny] bacząc [!] tu takiego/ Páná we wfzyftkich fprawach dobrze oftróznego. *MycPrz* I [C] 2v, [C] 2v.

Ze zdaniem dopełnieniowym (212) [iż(e), iżby (98), co (28), jako (25), że (23), inne (38)]: *BierEz* Gv, L, M; *OpecŻyw* 32v, 43v, 111v, 165; *ForCnR* B4; *PatKaz* II 30v, 83; *FalZioł* +2v, I 97a, V 1v [2 r.]; *MiechGlab* 59; Lecz ty wezrzawífy miłofiernie ná mię bacząc to zem ia ieft fyn fłuźebnice twoiey/ fnádnie nádemną może okazać znak fwiętey káfki twoiey *RejPs* 128, 75v, 139; *LibLeg* 11/44, 138, 160, 173, 182 [2 r.]; *RejRozpr* A3v, K2v; *RejJóz* D, D2v, E3, E6, H4; *LibMal*1547/132; *RejKup* b2, b8v, 13v, 15v, p4v, bb7v; *RejKupSekl* a7v; Wzgláday przeto ná mię á bacź iakim wczoráfzzego dnia był/ á iáki ieftem dzis *HistAl* G2, G6v, H2v; *MurzHist* M2v; *KromRozm* II a3v; *DiarDop* 99; *GliczKsiąż* E, E8v, O; *LubPs* gg4v, gg5v; *GroicPorz* cv, t3, pp2; Wífędzyećby dobrze było gdyby fie baczyło / Coby s cnotą w mierności przyftoynego było. *RejWiz* 73v, 58, 75v, 93, 103v, 123; *Leop* *A3v, *Cant* 1/5; *RejZwierc* A6, 65v, 82, 123; *BibRadz* I *4, 2.Par 19/6, 1.Cor 3/10; *OrzRozm* I, *BielKron* 199v, 255 [2 r.]; *Mącz* 31d, 333c, 338d [2 r.]; *OrzQuin* E; *SienLek* 19, 32v, 38; *LeovPrzep*

E; *RejAp* 96v, 189v; *GórnDworz* I, O7, Aa8v; *RejPos* Bv, 2 [2 r.], 10, 14v, 17 [2 r.] (34); *BielSat* C2v; *GrzegŚm* 30, 39; *KuczbKat* 5, 70; *RejZwierc* 81v, 99, 137v, 159 [3 r.], 159v (19); *BielSpr* 1v, 32v; *BudBib* Ps 119/159; *MycPrz* I B3v, B4v [2 r.], C3v, D, II A2v, C3, C4v; *Strum* C2, H4, P4v, R2v; *WierKróc* B3; *BudNT* b4v; *CzechRozm* 30v, 137, 177v; *ModrzBaz* 33, 45; *SkarfJedn* 97, 103, 289; *SkarŻyw* 26, 81, 88, 130, 171 (9); *KochTr* 19, 24; *CzechEp* 32, 60, 244, 258, [406]; *GórnRozm* C4v, I4v; *ArtKanc* P3, R19v; *BielRozm* 19; *PapUp* G2v, I2; *ActReg* 87; *GostGosp* 64; *GrabowSet* O4v; *WyprPl* A2; *KolakSzczęśl* D; *RybGęśli* C; *WujNT* 147, 1. Cor 3/10; *SarnStat* 343, 440, 474, 578, 683 (11); *SkarKaz* 551b; *SzarzRyt* B3. Cf *Szeregi*.

W charakterystycznych połączeniach: *dobrze (lepiej) baczyć* (6), *mało* (6), *pilno (pilnie)* (21).

Szeregi: »baczyć i nie lekce ważyć«: A toć I. M. X. Arcybiskup w przedmowie swoiey y więcey nád to piŕze: co my też baczymy y nie lekce waźymy. *CzechEp* 220.

»baczyć i przed oczyma mieć«: bacząc też przy tym y przed oczymá máiąc chwalebny á oboiemu narodowi bárzo naleźny związek y ípółeczność *SarnStat* 1018.

»(nie) baczyć i (a, ani) pamiętać, pomnieć, mieć w pamięci; (nie) pamiętać, pomnieć (a, ani) baczyć« (7 : 3): Wtoré bacz ij pamiętay/ iŕz niemocy ij przeciwności [...] przychodzą na człowieka dla grzechow *OpecŻyw* 43v; *RejJóz* E6; *RejKupSekl* a7v; *GroicPorz* e3; *OrzRozm* I; *Mącz* 215d; *RejPos* 264; *RejZwierc* 100; A tego baczyć niechce/ áni mieć w pámięci/ Co mu téz czáfem pádnie wedle iego chęci. *KochTr* 24; *KochPieś* 21.

»baczyć a rozmyślać«: WOyt y káždy inny Sędzia/ gdy ŕyedźi ná łądzie/ to ma naprzod baczyc/ á pilnie rozmyślác/ íze ná Stolcu Bozym ŕyedźi *GroicPorz* cv.

»baczyć i uważać« (2): Co w tey roŕprawie s. baczyc á vwázác mamy. *RejPos* 139v; *GrzegŚm* 2.

»baczyć a na rozum wziąć«: Illud etiam notabiliter est, To też yeden słuźnie baczić a ná rozum wziac ma. *Mącz* 250d.

»baczyć albo rozumiewać«: będąc czym inŕzym zábawieni/ ábychmy o tym baczic álbo rozumiewác chcieli *RejZwierc* 184.

a. *Przewidywać, przeczuwać, spodziewać się; praesagire, praevidere, prospicere (animo), providere, videre (animo)* *Mącz* (22) :

baczyć co (9): *RejPs* 55; *RejRozpr* K3; *RejWiz* 121v, 171v; [Król ś. Stefan] Bacząc śmierć swoię/ wezwał k łobie pánow rádnych y przyrodzonych *BielKron* 300, 43v; *Mącz* 494a; *ZapKościer* 23; I cáré przecz raczyłz Ták śmieie pod wiátr buiac vpadku niebaczyłz. *RybGęśli* C.

Ze zdaniem dopełnieniowym (8) [*że* (3), *iz, iżby* (2), *co* (2), *aby* (1)]: *HistJóz* E3v; *RejWiz* 41v; *LeopTob* 4 arg; bo ktorzy baczyli co z tego vrośc miáło/ odradzáli to krolowi. *BielKron* 306v, 348; *Mącz* 99d, 406b; *HistRzym* 30v.

Zwrot: »przed tym baczyć« [*kalka łac.: praesagio, praevideo, provideo* *Mącz*] (3): Praesagio, Przed tym baczic/ nádziejác íe. *Mącz* 364a, 495a, 495b.

Szereg: »baczyć, widzieć; widzieć a baczyć« (1 : 1): *Prospicere animo*, Zgádnąc/ widzieć á baczyć co ma być *Mącz* 406b, 495a.

b. *Przebaczać, litować się [kogo]*: Oycu íię modlił zá ŕwe krzyżowniki/ Odpuśc im Boże, á bacz te nędzniki/ Ktorzy nie wiedzą co mi wyrządzą *ArtKanc* D10.

5. *Starać się, pilnować, przestrzegać, czuwać nad kim, nad czym, dbać, troszczyć się, opiekować się; facere, meminisse, observare, videre, deserere* Mącz (65) :

baczyć kogo, co (13): Pochwalon bądź wŕzechmogąci panie [...] Za kłiętŕwo wielké Litewłké tako bacziłz/ Ze ie człętim weffelim pociełzatz racziłz. *KlerPow* 2; *FalZioł* V20b; *RejPs* 36; *RejJóz* L7, M5v, M7; *RejKup* e3; Mikołay krol odpowiedział/ czyłcie mowisz bacz tylko łam łiebie. *HistAl* Bv; Pan bog od początku wierne łwoie baczy/ bo iuz łą wpiłani w kłięgi żywotá wieczne⁸⁰. *LubPs* eev marg; *RejWiz* 129, Cc5v; *Mącz* 115d; Infzy zász/ [...] łłow tych/ [*nauczania Bożego*] nie tylko iż nie rozumieią/ ani z nich poćiechy biorą/ ani wypełnienia ich baczą *CzechRozm* 112.

baczyć czego (2): Observare nutum alicuius, Pilno baczić mrugnienia czyiego. *Mącz* 389b, 494b.

baczyć na co: którąć [*małżonkę*] bog dać raczył/ Byś ná iey łtan zászdy dobrze baczył *BielKom* G6v.

baczyć o co: O Krowy płodne ma Dworká baczyć *GostGosp* 116.

baczyć o czym: Bo widze wielke pokufy Boze bącz [*lege: bacz*] oiego dułfy *RejKup* m2.

Ze zdaniem dopełnieniowym (34) [*aby* (27), *iżby* (2), *inne* (5)]: *FalZioł* V 40, 52; *MiechGlab* 19; bacz że thedy ábys nie łłał Dariufowi połlá ktoregos rzekł *HistAl* E8v; *MurzHist* P2; *MurzNT* Matth 24/6, Luc 21/8; *GliczKsiąz* L7v; *LubPs* P5; *GroicPorz* v3v, kk2v; *BibRadz* Matth 18/10; *Mącz* 113d [2 r.], 161d, 211d, 215a, 247b (14); *SienLek* 4, 29, 46; Ia baczac to/ żebym téz ziemkóm mym niewczym połłuzył/ [...] zebrałem téz z nich [*z ksiąg o lekarstwach*] włzelkié lékárłtwá wełpól *SienLekAndr* a3v; *HistRzym* 17; *BielSpr* 7v, 60, 72v. Cf *Szereg*.

W charakterystycznych połączeniach: dobrze baczyć (3); *pilno (pilnie)* (4).

Szereg: »baczyć a (i) starać się« (2): gdyby to nałzy chćieli baczyc á łtarác łie o tho pilnie/ iakoby łwey myłli nie trápili a nie byli miedzy nádzieią a boiáznią *BielSpr* 60; *GostGosp* 116.

a. *Strzec się, pilnować się, mieć się na baczości, być czujnym, unikać; cavere* Mącz (14) :

baczyć co: Staynia łzkodę y pożytek/ Czyni/ kto w niey baczy zbytek *RejZwierc* 237d.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*aby, by nie*] (7): Kto łtoj/ niechái baczyc aby nievpáđł [*bibl. 1.Cor 10/12*] *MurzHist* O4, O4; *Mącz* 42a, 230b, 337a; *BudNTMar* 13/5; Bączćieź by kto nie był/ ktoryby was złupił przez Filozofią/ y proźne omamienie *NiemObr* 79.

Szereg: »baczyć a strzec się«: Bączćiełz á łtrzeźćie łię włzelákiego łákomłtwá *WujNT* Luc 12/15.

W funkcji przysłówka: »nie baczac« = przez nieostroźność, przez niewagę, niechcący, mimo woli (5): Lew niegdy po łáfu łkaczac/ Wpadł w cięłzkie łidło nie baczac *BierEz* Pv, K2v, Q3; Nikdy tego [*Pan Bóg*] niepotłoczij Ktory łię niechćiazcz zatoczij Iź niebaczą [*lege: nie baczac*] wgrzech vpadnie *RejKup* ł2v; *BudNT* b4.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (13) : *BartBydg* 218; Noto, Známiouyę/ Cechuyę/ teź baczę/ Bierzę łobie na myłł/ teź łromocę *Mącz* 250c, 245b, 261d, 389b, 444b, 445a, 445b [2 r.], 494b; *Calep* 111b, 248b, 704a.

Synonimy: **1.** *ogłędować, patrzeć, widzieć*; **2.** *czuć, domyślac się, dzierzeć, myłłić, przedsiębrać, rozumieć, słyszeć, upatrzeć, widzieć, wiedzieć, znać*; **a.** *pamiętać, rozmyślac, rozmyślac się, rozmyłłić się, rozpamiętawac się, rozważac, uważac, widzieć*; **b.** *słuchać*; **3.** *domniemawac się, domyślac się, mniemac, sądzić, szacowac*; **a.** *poznać, rozumieć, uważac*; **4.** *pamiętać, pomnieć, rozmyślac, uważac, zrozumiewac*; **a.** *nadziewac się, opatrowac, przejrzeć, widzieć*; **5.** *rozpamiętać się, starać się, strzec*; **a.** *strzec się*.

Formacje pochodne: obaczyć, pobaczyć, przebaczyć, przeobaczyć, rozbaczyć, ubaczyć, wybaczyć, wzbaczyć, zabaczyć, zbaczyć; obaczać, pobaczać, przebaczać, rozbaczać, ubaczać, wybaczać, zabaczać; obaczawać, przebaczawać; obaczować, pobaczować; obaczywać, przebaczywać, przeobaczywać, wybaczywać.

Cf **BACZĄCY, BACZENIE, BACZON, BACZYĆ SIĘ**

SS, BC